

Nhà Sàn « Chảy » Về Xuôi

Đọc đường vào Kế Bọn (xã Châu Hạnh, huyện Quỳnh Châu, Nghệ An) những chiếc nhà sàn bị dỡ nằm phơi mưa nắng đang chờ đến lượt được đem đi bán. Mới có 3 năm mà hàng trăm chiếc nhà sàn của người Thái ở miền tây Nghệ An đã lần lượt "chảy" về xuôi để dựng thành...nhà hàng cho các ông chủ lắm tiền, nhiều đất, làm một chơi sang.

"Săn" nhà sàn

Ngôi nhà sàn trị giá 300 triệu đang bị "săn lùng"

Giờ đây, người dân sống ở Quỳnh Hợp (Nghệ An) chẳng còn lạ gì cảnh các "phường săn" dưới xuôi lũ lượt kéo nhau đi "săn" nhà sàn người Thái. Từ các huyện Yên Thành, Diễn Châu, Cửa Lò của Nghệ An đến Hà Nội, Quảng Ninh, Hải Dương... đa số các phường săn đều xuất thân từ những tay đầu nậu gỗ lậu. Khi gỗ rừng khan hiếm, họ chuyển mục tiêu "săn bắt" nhà sàn.

Những khách dưới xuôi đi lẻ mua nhà sàn, luôn có một đội ngũ xe ôm đường rừng đưa khách vào tận bản. Nếu gặp nhà ưng ý, khách thường thưởng cho lái xe khá hậu hĩnh. Đường vào Châu Lý chỉ độ 15km nhưng mỗi lái cũng đút túi ngon ơ 100.000 đồng mỗi chuyến.

Đối với những tay buôn cỡ lớn, nơi nào có nhà sàn nơi đó có mặt họ. Đường vào bản, họ nắm trong lòng bàn tay. Những nơi xa ô tô không vào được, "phường săn" dùng camera ghi hình rồi đánh dấu vị trí từng cái cột, cái kèo vào máy vi tính xách tay trước khi dỡ. Sau đó, thuê xe bò, xe công nông kéo nhà sàn về dựng lên trên vườn đất trống để chào hàng.

Giá mỗi nếp nhà sàn mua tại gốc, bán tận ngọn bao giờ cũng lãi gấp 4 lần. Ngoài ra, mỗi chuyến chuyên chở các đầu nậu không bao giờ quên kèm theo ít nhiều gỗ lậu. Chính vì vậy, nạn "chảy máu" nhà sàn ngày càng tăng.

Nhà sàn "chảy máu"

Bí thư chi bộ bản Bàng, ông Mạc Văn Huyền cho biết: "Cả bản có 111 hộ thì 12 hộ đã đồng loạt bán nhà từ năm 1999, khả năng còn bán nữa vì cái ăn, cái ốm nó chưa tha bản Bàng". Bán nhà sàn giờ đã trở thành nỗi lo của hầu hết lãnh đạo các xã vùng cao, khi 7 trong số 10 huyện miền núi Nghệ An (trên 150 xã) nhà sàn liên tiếp bị "hạ".

Bán nhà sàn để sắm xe máy, tivi đời mới; bán vì vỡ nợ do vay nóng làm ăn, tổ chức cưới dâu quá to...Đó là những lý do người Thái thường đưa ra để trình ủy ban xã xin giấy phép bán nhà. Kim, một tay lái xe chuyên chở khách "săn" nhà cho biết: "Cứ hứng lên với phong trào mua xe máy Tàu là họ bán. Một người bán, cả bản cũng bắt chước làm theo". Nhưng sự thật lại quá phũ phàng. Bà T ở bản Cồn (xã Châu Lý) chỉ sang nhà ông Hạnh hàng xóm nói: "Nhà này cũng 2 gian bề thế, toàn gỗ lim nhưng cũng chỉ bán được 20 triệu đồng. Bán xong xây nhà cấp 4 bằng gạch cũng vừa hết 20 triệu. Thế là vỡ mộng bán nhà mua xe Tàu. Sau đó, phải bán nốt 2 con trâu để trả công thợ". Ở bản Bàng, gia đình anh Hậu, ông Lượng do muốn thay cũ đổi mới nên đã chịu cảnh mất nhà, từ nhà sàn đã phải chuyển sang ở những ngôi nhà lều, nhà lán.

Làm thế nào để lưu giữ được nét bản sắc văn hoá của người Thái đang ngày bị mai một? Đã có thời kỳ bức bối quá, xã Châu Lý đã làm liều một trạm chắn nhưng vẫn không ngăn giữ được việc nhà sàn và gổ lậu bị bán. Bí thư Đảng uỷ xã Châu Lý Nguyễn Văn Phụng tâm sự : "Chúng tôi biết đặt trạm là sai nên đã bỏ nhưng vẫn tìm mọi cách để vận động dân bản cố giữ lấy ngôi nhà của mình". Thậm chí, một ngôi nhà sàn khang trang, bề thế đã được dựng giữa sân vận động để làm UBND xã . Tất cả chỉ vì mục đích thức tỉnh dân bản và cứu giữ một nét văn hoá của bản làng.

(Theo Tuổi Trẻ)